

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 28.V.2014

II. 518.28.2014.MK

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu RP

Gracjana Perle Meisztoła,

Uprzejmie pragnę poinformować, że w moim zainteresowaniu pozostaje problematyka ustanawiania kuratora dla małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, w którym oskarżonym jest jedno z rodziców małoletniego.

W myśl art. 51 § 2 Kodeksu postępowania karnego „Jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni albo ubezwłasnowolniony całkowicie lub częściowo, prawa jego wykonuje przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje”.

Sąd Najwyższy, w uchwale z dnia 30 września 2010 r. (sygn. akt I KZP 10/10; publ. OSNKW z 2010 r. Nr 10, poz. 84.) dokonał wykładni cyt. wyżej art. 51 § 2 k.p.k. i wskazał, że rodzic małoletniego nie może, działając w charakterze przedstawiciela ustawowego, wykonywać praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, w tym także w postępowaniu z oskarżenia prywatnego, jeżeli oskarżonym jest drugi z rodziców, a powyższe uzasadnione jest koniecznością zabezpieczenia dobra i interesu dziecka. W takiej sytuacji sąd rodzinny - na zasadzie art. 51 § 2 k.p.k. w związku z art. 98 § 2 pkt 2 w związku z art. 98 § 3 w związku z art. 99 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego - ustanawiana dla małoletniego kuratora.

Podkreślić w tym miejscu należy, że regulacja z art. 51 § 2 k.p.k. w związku z art. 98 § 2 pkt 2 w związku z art. 98 § 3 w związku z art. 99 k.r.o. była przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 21 stycznia 2014 r. (sygn. akt SK 5/12; publ. Dz. U. z dnia 29 stycznia 2014 r. poz. 135.) orzekł, że w/w przepisy - w zakresie, w

jakim wyłącza ją możliwość wykonywania przez rodzica małoletniego – działającego w charakterze przedstawiciela ustawowego – praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko drugiemu z jego rodziców i wprowadzają obowiązek ustanowienia w tym celu kuratora, są zgodne z art. 47 w związku z art. 51 ust. 1, z art. 48 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 i z art. 72 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie są niezgodne z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 i z art. 72 ust. 3 Konstytucji.

Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny, rozpoznając skargę konstytucyjną w w/w sprawie SK 5/12 dostrzegł potrzebę podjęcia działań ustawodawczych, zmierzających do usunięcia nieprawidłowości w postępowaniach karnych, w których osoby małoletnie, pokrzywdzone w wyniku przestępstwa jednego z rodziców lub obojga z rodziców, reprezentowane są przez kuratora ustanowionego przez sąd opiekuńczy. W tym celu Trybunał Konstytucyjny wydał w dniu 11 lutego 2014 r. postanowienie sygnalizacyjne (sygn. S 2/14), w którym wskazał na dwa obszary, które zdaniem Trybunału powinny być uregulowane przez ustawodawcę. Po pierwsze, jak stwierdził to Trybunał, prawo polskie w chwili obecnej przyznaje sądom niezwykle duży margines swobody w zakresie doboru osoby właściwej do reprezentowania małoletniego w postępowaniu sądowym, w tym w postępowaniu karnym, albowiem przepisy ogólne, zawarte w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, nie gwarantują odpowiedniego poziomu reprezentacji małoletniego w toku postępowania sądowego, w tym karnego i konieczne jest zatem unormowanie szczególne wprowadzające wymagania, jakim powinny odpowiadać w tego typu sprawach osoby powołane do sprawowania funkcji kuratora. Po drugie, Trybunał uznał za niezbędne wyraźne przyznanie rodzicom w przepisach oddziału drugiego rozdziału drugiego, działu Ia, tytułu drugiego Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego prawa do informacji o przebiegu postępowania dotyczącego ich dziecka, w sytuacji gdy jest ono reprezentowane przez kuratora. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego „niepodjęcie działań legislacyjnych zmierzających do usunięcia opisywanych luk stwarza zagrożenie nienależytej reprezentacji małoletnich przez ustanawianych dla nich kuratorów i może prowadzić do ukształtowania się stałej, powtarzalnej i powszechnej praktyki godzącej w prawa dzieci w postępowaniu sądowym”.

Obecnie zachodzi zatem pilna potrzeba wykonania cyt. wyżej postanowienia sygnalizacyjnego Trybunału Konstytucyjnego i w tym stanie rzeczy zwracam się do Pana Marszałka o rozważenie podjęcia działań przez Senat RP w tym zakresie.

Z powrotem
Janusz Jędrzejko